

УДК 658

Полінкевич О.М. к.е.н., доцент

Антонюк Т.С.

Луцький національний технічний університет

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ВОЛИНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У роботі досліджені регіональні особливості становлення фінансового менеджменту на волинських підприємствах. Виділені причини, які стримують його розвиток, запропоновані дії держави щодо врегулювання цих питань.

Ключові слова: підприємство, регіон, фінансовий менеджмент, розмір підприємств.

Polinkevych O., Antoniuk T.S.

REGIONAL PECULIARITIES OF FORMATION OF FINANCIAL MANAGEMENT IN VOLYN ENTERPRISES

The paper investigated regional differences establishment of financial management in Volyn enterprises. Dedicated reasons that hinder its development, the steps of the state to resolve these issues.

There are the following main stages in the development of financial management: Phase I - Financial Management in the West in the early stages of its formation does not take into account the specificity of companies and their development. Were developed only scientific approaches and the most common methods for solving key problems of financial management. Development of financial management as a science in Ukraine started in 1990's. During this period, domestic theorists and practitioners have tried to adapt Western methods of financial management for use in an economy in transition. Phase II - in the West, during the second stage of development of financial management have been developed conceptual foundations of management of various types of businesses in different situations. The range of tasks undertaken by financial management, expanded. The focus shifted to the evaluation of the effectiveness of investment funds in different areas of business. Have been found effective relationship between fixed and circulating capital. In Ukraine, the second phase of development of financial management is difficult to determine. With regard to financial management as it is understood in developed countries, this trend could not be formed in the planned economy system management because of the different reasons, including the lack of market securities and financial independence of enterprises. So today some, sometimes quite large Ukrainian enterprises solve problems similar to those faced by Western companies in the second phase of financial management. Stage III - one of the main objectives of the third phase of development of financial management was to develop techniques and methods of forecasting risks in various industries. In Ukraine, the problem was most acute in the early 1990s. It was relevant only to those companies

which had mastered the theory and methods of financial management that were used in the first and second stages of the financial management in the West. In the West, the need for risk prediction was caused by the crisis of the 1930s. Ukrainian enterprises before then had the task of risk management and analysis, but there was the risk measures. The instrument of financial management as risk insurance was not yet developed.

Explore the features of financial management in Volyn. To do this, determine which schools can prepare financial managers and other professionals from the stock market. These institutions are Volyn region Lutsk National Technical University, Eastern National University. Lesya Ukrainian ("Finance and Credit", "Management", "Accounting and Audit"), private universities (Volyn Institute .. V.Lypynsky AIDP, LIROL). However, they do not have the right to train specialists for the stock market. Data on education in Ukraine, which the National Commission on Securities and Stock Market has signed cooperation agreements on training and certification of specialists in the stock market, financial monitoring and chief accountants of professional securities market participants have on SSMNC. There are 12 institutions: in. 5 institutions Kyiv (Ukrainian Institute of Stock Market of Kyiv National Economic University, Td "Ukrainian International Cultural Center" Training Center of SCFM of Ukraine, Kyiv National Economics University, Kyiv National Trade and Economic University) in Kharkiv. 2 institutions (Kharkiv Centre for scientific, Technical and economic Information, National Law Academy of Ukraine. Yaroslav the Wise) in Odessa. 1 institution (Odessa State economic University) in Lviv. 1 institution (Lviv Institute of Management) , in Donetsk. 1 institution (Donetsk State University of Management), m. Simferopol 1 institution (Crimean Institute of Economics and Commercial Law), m. Dnipropetrovsk 1 institution (Dnepropetrovsk Alfred Nobel University). Thus, in the Volyn region, there is no institution which would be involved in training of specialists in the stock market.

Large companies Volyn region introduced in the state title "financial manager". These include JV «Modern-Expo», PJSC «SKF Ukraine», PJSC "Elektrotermometriya", PJSC "Kovelsilmash" SE "Lutsk Repair Plant" Motor ", PJSC" Volynholdinh ", PJSC" Lutsk Foods ", PJSC JV" Tehrihem-Lutsk "and so on. Small and medium-sized enterprises do not have it. Instead, perform financial management accountants or economists.

Thus, financial management in the Volyn region is in its infancy, requires elaborate measures from the standpoint of the state in the education sector, creating favorable conditions for the development of large and medium-sized enterprises.

Key words: enterprise, region, financial management, size businesses.

Полинкевич О.Н., Антонюк Т.С.

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА НА ВОЛЫНСКИХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

В работе исследованы региональные особенности становления финансового менеджмента на волынских предприятиях. Выделенны причины,

сдерживающие его развитие, предложены действия государства по урегулированию этих вопросов.

Ключевые слова: предприятие, регион, финансовый менеджмент, размер предприятий.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Ефективність системи фінансового менеджменту суб'єкта господарювання визначається його спроможністю своєчасно реагувати на зміну умов зовнішнього економічного середовища в умовах асиметрії інформації на фінансовому ринку, посилення конкуренції за ресурси та ринки збуту тощо. Об'єктивним є той факт, що вимоги до побудови ефективної системи фінансового менеджменту на підприємстві сьогодні диктуються динамічністю економічних процесів: глобалізаційними тенденціями, темпами інноваційного розвитку, неекономічними (соціальними, екологічними) факторами, що у комплексі визначають напрями розвитку системи фінансового менеджменту в цілому та окремих її складових.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми, показує, що питанням формування ефективного фінансового менеджменту на підприємстві присвячені наукові праці багатьох вчених, таких як: Ю. Брігхема, І.О. Бланка, В.В. Ковальова, А.М. Поддєрьогіна, Л.О. Омелянович, О.В. Чайковська, К.С. Котенькова, Г.Г. Кірейцева, О.П. Крайник, Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова, Н.М. Давиденко та інших. Вивченням впливу зовнішніх факторів на здійснення фінансового менеджменту займалися такі вчені як: С.Н. Ушаєва, М. Стельмах, Н.М. Чигасова, Т.Є. Андреева, Д.А. Терещенко, Т.О. Черкасова та інші. Однак невіршеними на сьогодні залишаються питання щодо дослідження регіональних особливостей становлення фінансового менеджменту на підприємствах.

Цілі статті. Мета статті полягає у дослідженні регіональних особливостей становлення фінансового менеджменту на Волинських підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ускладнення сучасних умов господарювання спричиняє значне скорочення

виробництва і погіршення фінансового стану підприємств, що потребує підвищення якості фінансового менеджменту на підприємствах. Розвиток фінансового менеджменту в Україні не можна безпосередньо зіставляти з його становленням на Заході. Фінансовий менеджмент на українських підприємствах має свої особливості. На Заході розвиток системи управління фінансами відбувався більш послідовно, ніж в Україні. Спочатку нові завдання управління фінансами виникали на прогресивних підприємствах, потім вони ставали перед менш розвиненими компаніями, а передові підприємства в цей час вирішували вже більш складні проблеми.

На сьогоднішній день українські підприємства, що пройшли стадію становлення в умовах економіки перехідного періоду, знаходяться на різних етапах розвитку. Деякі компанії до цього часу продовжують використовувати інструменти управління фінансами, що застосовувалися в умовах командно-планової економіки. Інші підприємства досягли рівня фінансового менеджменту західних компаній [3]. Однак застосування складних моделей і методів управління фінансами компаніями останнього типу в Україні не можливе, оскільки на багатьох підприємствах відсутні елементарні основи управління фінансами. Таким чином, для кожного окремо взятого підприємства найбільш ефективним до використання є індивідуальний набір методів управління фінансами, який визначається в залежності від рівня розвитку фінансового менеджменту. Тому виділити загальні для всієї економіки етапи розвитку фінансового менеджменту в Україні і зіставити їх із західними важко [4]. На думку багатьох науковців, існує необхідність адаптації світового досвіду до українських умов, розробки власної оригінальної концепції фінансового менеджменту на основі виявлення і аналізу етапів розвитку західного фінансового менеджменту, визначення закономірностей, які впливають на перехід від одного етапу до іншого.

Виділяють такі основні етапи розвитку фінансового менеджменту: I етап - на Заході фінансовий менеджмент на початковій стадії свого формування не враховував специфіку компаній та їх розвитку. Були розроблені тільки наукові підходи і найзагальніші методи вирішення ключових проблем управління

фінансами. Розвиток фінансового менеджменту як науки в Україні почався з 1990-х рр. У цей період вітчизняні теоретики і практики намагалися адаптувати західні методи управління фінансами до застосування в умовах економіки перехідного періоду. II етап - на Заході протягом другого етапу розвитку фінансового менеджменту були розроблені концептуальні основи управління різними видами бізнесу в різних ситуаціях. Спектр завдань, що вирішуються фінансовим менеджментом, розширився. Акцент змістився на оцінку ефективності вкладень фінансових ресурсів у різні напрямки розвитку бізнесу. Були знайдені ефективні співвідношення між основним і оборотним капіталом. В Україні другий етап розвитку фінансового менеджменту виділити важко. Що стосується управління фінансами так, як воно розуміється в економічно розвинених країнах, то цей напрям не міг сформуватися в плановій економіці системи господарювання, зважаючи на різні причини, зокрема через відсутність ринку цінних паперів та фінансової самостійності підприємств. Тому сьогодні деякі, іноді досить великі, українські підприємства вирішують завдання, аналогічні тим, які стояли перед західними компаніями на другому етапі розвитку фінансового менеджменту. III етап - одним з основних завдань третього етапу розвитку фінансового менеджменту була розробка методів і способів прогнозування ризиків у різних галузях промисловості. В Україні ця проблема стояла найбільш гостро на початку 1990-х рр. Вона була актуальна лише для тих підприємств, які до цього часу освоїли теорії і методи управління фінансами, що застосовувалися на першому та другому етапах розвитку фінансового менеджменту на Заході, де необхідність прогнозування ризиків була викликана кризою 1930-х рр. Тоді перед українськими підприємствами стояло завдання управління ризиками та здійснення їх аналізу, але не було способів оцінки ризиків. Такий інструмент управління фінансами, як страхування ризиків, не був ще розроблений [2].

Сучасний етап формування фінансового менеджменту в Україні істотно відрізняється від західного. На сьогоднішній день неможливо виділити спільні для більшості підприємств завдання управління фінансами, адже рівень та професіоналізм управлінського персоналу на різних підприємствах однієї галузі

може принципово відрізнятися, тому й методи, що застосовуються на них, повинні бути різними [1].

Загалом можна виділити такі проблеми становлення фінансового менеджменту на українських підприємствах [4; 5; 6]: 1) відсутні будь-які традиції управління фінансами, оскільки фінансовий менеджмент формувався стихійно; 2) недостатній розвиток законодавчої та юридичної бази України; 3) низька фінансова дисципліна; 4) відсутність необхідної кількості кваліфікованих менеджерів і фахівців в управлінні фінансами компаній.

Врахування особливостей розвитку фінансового менеджменту в Україні з урахуванням західного досвіду, дозволить побудувати якісну систему управління фінансами на вітчизняних підприємствах.

Дослідимо особливості розвитку фінансового менеджменту на Волині. Для цього визначимо, які навчальні заклади можуть готувати фінансових менеджерів та інших спеціалістів з фондового ринку. Такими закладами Волинської області є Луцький національний технічний університет, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки (спеціальності «Фінанси і кредит», «Менеджмент», «Облік і аудит»), приватні вузи (Волинський інститут ім. В. Липинського МАУП, ЛІРОЛ). Проте вони не мають права готувати фахівців з питань фондового ринку. Дані про навчальні заклади України, з якими Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку уклала договори про співробітництво щодо навчання та атестації фахівців з питань фондового ринку, фінансового моніторингу та головних бухгалтерів професійних учасників ринку цінних паперів, розміщені на сайті НКЦПФР. Таких закладів є 12: у м. Київ 5 закладів (Український інститут розвитку фондового ринку Київського національного економічного університету, АДС “Український міжнародний культурний центр”, Навчально-методичний центр Держфінмоніторингу України, Київський національний економічний університет, Київський національний торговельно-економічний університет), у м. Харків – 2 заклади (Харківський центр науково-технічної та економічної інформації, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого), у м. Одеса – 1 заклад (Одеський державний економічний

університет), у м. Львів – 1 заклад (Львівський інститут менеджменту), у м. Донецьк – 1 заклад (Донецький державний університет управління), у м. Сімферополь – 1 заклад (Кримський інститут економіки та господарського права), у м. Дніпропетровськ 1 заклад (Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля). Таким чином, у Волинській області немає жодного навчального закладу, який би займався підготовкою фахівців з фондового ринку.

На великих підприємствах Волинської області введена у штат посада «фінансовий менеджер». До них належать СП ТОВ «Модерн-Експо», ПАТ «СКФ Україна», ПАТ «Електротермометрія», ПАТ «Ковельсільмаш», ДП «Луцький ремонтний завод «Мотор», ПАТ «Волиньхолдінг», ПАТ «Луцьк Фудз», СП ПАТ «Техріхем-Луцьк» і т. д. Малі і середні підприємства її не мають. Натомість управління фінансами здійснюють бухгалтери або економісти.

Законодавство в Україні не сприяє розвитку фінансових служб на підприємстві, оскільки більшість суб'єктів господарювання є малими та середніми. Про це засвідчують дані табл. 1.

Таблиця 1

Кількість підприємств за їх розмірами за окремими видами економічної діяльності у Волинській області у 2013 році*

Вид економічної діяльності	Всього	Підприємства		
		великі	середні	малі
Всього	5511	11	312	5188
Сільське господарство	1016	-	69	947
Промисловість	777	7	99	671
Будівництво	431	-	23	408
Торгівля	1614	4	53	1557

* складено за даними <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>

У табл. 1 простежуються такі тенденції: 1) відсутність великих підприємств у сільському господарстві, будівництві; 2) наявність великих підприємств у промисловості та торгівлі; 3) частка малих підприємств становить 0,2–0,9 % чисельності підприємств відповідного виду економічної діяльності.

Висновки. Таким чином, фінансовий менеджмент у Волинській області перебуває на стадії становлення, він потребує розробки заходів з позиції держави у секторі освіти, створення сприятливих умов для розвитку великих та середніх підприємств.

1.Бланк И.А. Управление капиталом: Учебный курс. – К.: Эльга, ника-Центр, 2004. – 576 с.

2.Бриггем Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент. 10-е изд. / Пер. с англ. под ред.к.э.н. Е.А. Дорофеева. – СПб.: Питер, 2009. – 960 с.

3.Тельчарова Я.М. Особливості становлення фінансового менеджменту на українських підприємствах [Електронний ресурс] / Я.М. Тельчарова, Н.Ю. Захарова. – Режим доступу до журн.: <http://www.sworld.com.ua/konfer29/700.pdf>

4.Финансовый менеджмент [учебно-практическое пособие] / [А.Ю. Кравчук, Н.С. Россиина, Ю.Б. Терехович и др.]. – Ярославль: 2009. – 350 с.

5.Чайковська О.В. Шляхи та проблеми впровадження фінансового менеджменту на українських підприємствах / О.В. Чайковська, К.С. Котенькова // Торгівля і ринок України. – 2009. – №28. – Т.1. – С. 344–348.

6.Шишова Ю.Г. Трансформація системи фінансового менеджменту на підприємстві: нові завдання та вимоги / Ю.Г. Шишова // Економічний простір. – 2012. – №68. – С. 290–300.